

**บทบาทของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในการสร้างความสัมพันธ์ชายแดนไทย – กัมพูชา**
**Provincial and Local Governments and Their Roles
in the Thai-Cambodia Relationship**

ยงยุทธ บุราสิทธิ์^{*}
lcybr@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเชิงคุณภาพชิ้นนี้ เขียนขึ้นเพื่อศึกษาถึงบทบาทของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการสร้างความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา โดยศึกษาจังหวัดตราด ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่มีประวัติความสัมพันธ์กันมาช้านาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ผลการศึกษาพบว่า นโยบายของประเทศและจังหวัด รวมทั้งผู้นำในระดับจังหวัด และท้องถิ่นมีการสร้างความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับผู้นำประเทศเพื่อนบ้าน ภาคประชาชนที่มีความเป็นเครือญาติและใกล้ชิดกันมาก่อน มีการสนับสนุนและช่วยเหลือจากภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งการคมนาคม ที่สะดวก ด้านปัญหาพบว่า มีความไม่เข้าใจทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าหน้าที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่ควรมีความรู้ภาษาและวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี และควรมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการชายแดนภาคประชาชน” เข้ามามีบทบาทร่วมกับภาครัฐ

คำสำคัญ: บทบาท, การปกครองท้องถิ่น, ความสัมพันธ์, ผู้นำ

^{*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

This paper reports results of a study on the role of both government and local organizations, in Trat province which shares the border with Cambodia's Koh Kong, with regard to relationship-building between Thailand and Cambodia. The study focuses on 3 aspects: factors, problems and solutions involving relationship-building. The study found that the policies of Trat provincial government, government and local leadership, kinship relations among people in the border areas, third party partner support and transportation, are five factors that impact on relationship-building between Thailand and Cambodia. A lack of language and cultural understanding and no clear authority for local organizations regarding the Thai-Cambodia relationship are the two main problems found in relationship-building. In order to overcome these problems, the study suggests that a "Border Committee of Local People" should be set up and both government and local leaders should be equipped with a better understanding of Cambodia in terms of language and culture.

Keywords: role, local government, relationships, leadership

1. บทนำ

พื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา นับเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีความสำคัญทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวมากพื้นที่หนึ่ง ที่รัฐบาลให้ความสำคัญและต้องการพัฒนาให้มีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์กันมาช้านานและในปัจจุบัน กัมพูชาเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการลงทุนสูง เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่สำคัญ ที่นาศึกษาเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง โดยในบริเวณดังกล่าวมีจังหวัดที่มีพื้นที่ชายแดนติดกับกัมพูชาจำนวน 7 จังหวัดประกอบด้วยจังหวัดตราด จันทบุรี สระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ซึ่งในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวนอกจากจะมีความสำคัญในด้านการค้าขายและการท่องเที่ยวแล้ว ยังพบว่ามีปัญหาประเด็นชายแดน ที่สำคัญๆ เช่น ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง แรงงานต่างด้าว ปัญหาโรคเอดส์ บ่อนการพนัน การโจรกรรมผ่านชายแดน การขนยาเสพติด การค้ามนุษย์ และปัญหาความสัมพันธ์ระดับท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ลำพังการใช้กำลังเจ้าหน้าที่จากราชการ เช่น ทหาร ตำรวจ นักปกครอง หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ไปจากส่วนกลาง ลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนดังกล่าวแต่เพียงอย่างเดียว อาจทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปโดยไม่ทั่วถึง ทั้งนี้ การบริหารงานพื้นที่ชายแดนและการสร้างความสัมพันธ์ จำเป็นต้องอาศัยมิติทางด้านสังคม และวัฒนธรรมร่วมด้วย รวมทั้งอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือญาติหรือความคุ้นเคยของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นร่วมกับจังหวัดและภาครัฐ ที่มีต่อการบริหารจัดการชายแดนและการสร้างความสัมพันธ์ชายแดนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะเสริมสร้างความพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านให้มีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น โดยได้กำหนดไว้ในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมาตรา 281 ภายใต้อำนาจมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน ในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ย่อมมีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์กรปกครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550)

โดยเจตนารมณ์เพื่อกำหนดหลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมและแสดงเจตนารมณ์ปกครองตนเองในรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีหน้าที่หลักในการจัดทำบริการสาธารณะให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความเป็นอิสระภายใต้บทบัญญัติมาตรา 1 แห่งรัฐธรรมนูญนี้ จากเอกสารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2550) ได้ระบุไว้ว่าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจะต้องไม่แทรกแซงการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ต้องส่งเสริมให้ภาคประชาชนในท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง ในขณะเดียวกัน ก็ต้องเคารพบทบาทและการทำงานร่วมกันของภาคราชการท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อเป็นกลไกหลักในการตรวจสอบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อยืนยันหลักการปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นอิสระอย่างแท้จริงและเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยกำหนดแนวทางต่างๆ ไว้ดังนี้

- เพื่อแก้ปัญหาความไม่ชัดเจนในอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ จึงกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจทั่วไปโดยอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง เพื่อจัดทำบริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น แต่ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศโดยรวม

- เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและมีอิสระ รัฐต้องส่งเสริมและช่วยเหลือให้สามารถพัฒนาระบบการคลังท้องถิ่นหรือจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยรายได้ท้องถิ่นให้อำนาจท้องถิ่นจัดเก็บภาษีหรือรายได้อื่นตามความเหมาะสม หรือการแบ่งสรรทรัพยากรจากภาครัฐ หรือให้อำนาจจัดตั้งหรือร่วมกันจัดตั้งองค์กรเพื่อจัดทำบริการสาธารณะภายในกรอบอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

- เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและขัดแย้งระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คำนึงถึงการกระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

จากการเหตุผลดังกล่าว ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้เน้นการให้เป็นอิสระอย่างแท้จริงและเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น แม้จะไม่ได้ระบุในเรื่องของการให้อำนาจในการสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศไว้ก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่าท้องถิ่นมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในพื้นที่ในการที่จะร่วมมือกับจังหวัด และภาคีภาครัฐต่างๆ ในการ

ประสานงานและร่วมกันดูแลรับผิดชอบในพื้นที่ของตนเอง เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นและประเทศชาติ ดังนั้น จึงเป็นที่มาของความสำคัญของการศึกษาว่า ทำอย่างไรถึงจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ จะได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมกับจังหวัดและภาคีภาครัฐ ในการบริหารจัดการในพื้นที่ชายแดนและการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของรัฐในการเพิ่มบทบาทและศักยภาพของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงภาคประชาชน นโยบายและบทบาทของจังหวัดในภาพรวม ในการดำเนินกิจกรรมด้านการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา รวมทั้งเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยศึกษาเฉพาะกรณีของจังหวัดตราดเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีกิจกรรมและมีการติดต่อเชื่อมความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ประชาชนส่วนหนึ่งในพื้นที่มีความสัมพันธ์กันมานาน โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในจังหวัด นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ที่มีบทบาทในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน การรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร รายงานวิจัย บทความและข้อมูลต่างๆ จากอินเทอร์เน็ต การสัมภาษณ์และการสังเกตในการลงไปเก็บข้อมูลในภาคสนาม โดยดำเนินการในช่วงระหว่างเดือนเมษายน 2549 – เมษายน 2551

2. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่สำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น มิติการใช้วัฒนธรรมในการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และพื้นฐานความสัมพันธ์ไทย – กัมพูชา ดังนี้

2.1 ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น คือหน่วยทางการเมืองการปกครองชนิดหนึ่ง ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้นๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่ง ตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ในประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองท้องถิ่น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ 1.รูปแบบการปกครองท้องถิ่นทั่วไป และ 2. รูปแบบการปกครองท้องถิ่นพิเศษ

โดยปกติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น 2 รูปแบบ คือ 1. การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง และ 2. การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อม การปกครองท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป คือ รูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วประเทศทุกจังหวัด การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยได้เริ่มมาตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. 2440 จนกระทั่งในปัจจุบัน (พ.ศ. 2551) การปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยมี 3 ประเภท คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำหรับรูปแบบการปกครองท้องถิ่นพิเศษ มี 2 ประเภท คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

หลวงศุภชัยบุตร (2549) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

- ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยงานปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอ ที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของ รัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาภาระนี้เป็นการแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

- เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวยังไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

- เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยงานปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้าง แต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

- เพื่อให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือก เข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยงาน

ปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

- การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (basic democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าตนมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

- การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (self government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื่องบน การปกครองตนเองคือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องพึงเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่างๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหของท้องถิ่นของตน นอกจากนี้ การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หรือการกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุด คือรากหญ้า (grass roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งขาดอันหนึ่งก็คือการขาดรากฐานในท้องถิ่น

2.2 มิติการใช้วัฒนธรรมในการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้มิติหรือมุมมองในด้านวัฒนธรรม ในการเชื่อมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ เนื่องจากเห็นว่าบทบาทที่ท้องถิ่นที่จะสามารถเชื่อมโยงหรือสร้างความสัมพันธ์หรือความเข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้านได้ดีที่สุดคือบทบาททางด้านวัฒนธรรม โดยมีแนวความคิดที่สำคัญ ดังนี้

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (2549) ได้ให้ความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมดังนี้

- ทุกคนมีสิทธิและหน้าที่ในการที่จะพัฒนาปรับปรุงวัฒนธรรมของตน
- ความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ อาจจะมีรูปต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือเพื่อยกระดับชีวิตของมนุษย์ทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ (spiritual and material life of man) ให้สูงขึ้นในทุกภูมิภาคของโลก

- ความร่วมมือระหว่างวัฒนธรรมควรจะทำให้ความสำคัญแก่การศึกษาของเยาวชนทั้งในเรื่องจริยศึกษาและพุทธศึกษา (moral and intellectual education) เพื่อให้เกิดมิตรภาพความเข้าใจระหว่างประเทศและสันติภาพ

นั่นแสดงให้เห็นว่าโครงการสร้างความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสร้างมิตรภาพและสันติภาพให้เกิดขึ้นที่รัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ (2550) ได้กล่าวถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554 ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ มีประเด็นความสัมพันธ์เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

- เสริมสร้างศักยภาพของชน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายในบริเวณชายแดน ให้มีความเข้มแข็งมีจิตสำนึกด้านความมั่นคง รวมทั้งสร้างสภาวะแวดล้อมที่สงบสันติ และพัฒนาในชุมชนชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน

- ส่งเสริมให้ประเทศเพื่อนบ้านมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสาธารณสุข การศึกษาและการฝึกอาชีพแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามบริเวณชายแดนทั้ง 2 ฝ่าย รวมทั้งให้องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งการดำเนินการข้างต้นจะช่วยป้องกันการโยกย้ายถิ่นหรือหลบหนีเข้ามายังประเทศไทย รวมทั้งปัญหาข้ามพรมแดนในลักษณะอื่นๆ ทั้งนี้ จะต้องเป็นการดำเนินการภายใต้การยอมรับของประเทศเพื่อนบ้านเป็นสำคัญ

- มุ่งสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความร่วมมือและความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ รวมทั้งขจัดปัญหาข้อขัดแย้งและความหวาดระแวงให้ยุติลงในระดับท้องถิ่น รวมทั้งกำหนดประเด็นความมั่นคงและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาความมั่นคงที่สอดคล้องกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพร่วมกันทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยการพัฒนากลไกในระดับท้องถิ่นและกลไกระดับชาติ ให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

2.3 ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา

กระทรวงการต่างประเทศ (2551) ได้กล่าวถึงภาพรวมโดยทั่วไปของความสัมพันธไทย - กัมพูชา ซึ่งมีการสร้างความสัมพันธ์ในหลายๆด้าน แต่ที่ขอล่าวถึงในบทความนี้เลือกมาเพียงเฉพาะบางด้านเท่านั้น ได้แก่

2.3.1 ความสัมพันธ์ทั่วไป

ปัจจุบันความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชานั้นได้มีพัฒนาการที่ก้าวหน้าและดำเนินไปบนพื้นฐานของความเข้าใจกัน โดยมีกรอบความร่วมมือต่างๆ เป็นพลังขับเคลื่อนความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันได้แก่ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy - ACMECS) กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region - GMS) กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย - กัมพูชา (ระหว่างวันที่ 31 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน พ.ศ. 2546) ที่เมืองเสียมราฐและจังหวัดอุบลราชธานี (ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชาให้กลับคืนสู่ภาวะปกติอย่างสมบูรณ์แบบภายหลังการเกิดเหตุการณ์ไม่สงบในกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2546) และมติที่ประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย - กัมพูชา ครั้งที่ 5 ที่กรุงเทพมหานคร (ระหว่างวันที่ 7 - 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549) นอกจากนี้ยังมีกลไกความร่วมมืออีกมากทั้งในระดับรัฐบาลและระดับท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับกัมพูชาที่สำคัญในปัจจุบันและถือเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างสองประเทศได้แก่ การจัดกิจกรรมฉลองครบรอบ 55 ปี ของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย - กัมพูชา (ระหว่างวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2548 - 19 ธันวาคม พ.ศ. 2549) โดยมีกิจกรรมที่ทั้งสองฝ่ายฉลองร่วมกันกว่า 40 โครงการ ซึ่งหลายโครงการได้ดำเนินการลุล่วงไปแล้วและประสบความสำเร็จด้วยดี

2.3.2 ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม

(1) ความร่วมมือด้านวัฒนธรรม ไทยกับกัมพูชามีความคล้ายคลึงกันทางด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างมาก จึงเป็นเรื่องง่ายที่รัฐบาลทั้งสองฝ่ายจะใช้ความร่วมมือด้านวัฒนธรรมเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ดังเช่นความพยายามที่จะประสานรอยร้าวของความสัมพันธ์ภายหลังเหตุการณ์ความไม่สงบในกรุงเทพมหานครเมื่อปี 2546 ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมไทย - กัมพูชา เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านวัฒนธรรมและใช้เป็นกลไกในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ โดยสองฝ่ายได้จัดประชุมร่วมกันแล้วหลายครั้งเพื่อกำหนดทิศทางความร่วมมือและแผนปฏิบัติการประจำปีสำหรับใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานร่วมกัน นอกจากนี้

ยังได้จัดตั้งคณะกรรมการด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยว เพื่อผลักดันความร่วมมือในแต่ละสาขาด้วย

(2) ความร่วมมือทางวิชาการไทย - กัมพูชา ไทยได้ให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชาผ่านสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) กระทรวงการต่างประเทศ โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านการเกษตร การศึกษาและด้านสาธารณสุขเป็นหลัก รวมทั้งการพัฒนาในสาขาอื่นๆ อาทิ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาชนบท และการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยในปี 2546 และปี 2547 ไทยได้ให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชาเป็นงบประมาณจำนวน 81.35 ล้านบาท และ 38.38 ล้านบาท ตามลำดับ (ไม่นับความช่วยเหลือที่กัมพูชาได้รับโดยตรงจากส่วนราชการ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนอีกจำนวนมาก)

3. ความสัมพันธ์ของจังหวัดตราด-ประเทศกัมพูชา

จังหวัดตราดเป็นจังหวัดชายแดนสุดด้านตะวันออกของประเทศ ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง มีเนื้อที่ 2,819 ตารางกิโลเมตร มีทิวเขารรพัดเป็นพรมแดนกั้นอาณาเขตระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาทางด้านตะวันออก จากเอกสารทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดตราดได้กล่าวถึงความสำคัญของจังหวัดตราดไว้ว่า

ใน ร.ศ. 112 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทำสนธิสัญญากับฝรั่งเศสยอมยกดินแดนจังหวัดตราด และเกาะช้างทั้งหมดตั้งแต่แหลมสิงห์ไปจนถึงเกาะกูด รวมทั้งเมืองปัจจันตคีรีเขตร (เกาะกง) ให้แก่ฝรั่งเศส เพื่อให้ถอนทหารออกจากจันทบุรี และในวันที่ 23 มี.ค. 2449 ได้ยอมยกดินแดนเมืองพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณ รวมทั้งเมืองปัจจันตคีรีเขตรให้กับฝรั่งเศสเพื่อแลกเอาเมืองตราด เกาะต่างๆ ตั้งแต่แหลมสิงห์ไปจนถึงเกาะกูด กับเมืองด่านซ้ายฝั่งขวาของแม่น้ำโขง และฝรั่งเศสยอมถอนทหารออกไปเมื่อ 6 กรกฎาคม 2450 ชาวจังหวัดตราดจึงได้ถือเอาวันที่ 23 มีนาคม 2449 เป็นวัน “ตราดรำลึก” โดยฝ่ายไทยมีพระยามหาอำมาตยาธิบดี ซึ่งในขณะนั้นเป็นพระยาศรีเทพ ตำแหน่งปลัดพลเรือน กระทรวงมหาดไทย เป็นหัวหน้าผู้แทนรัฐบาลไทย ฝ่ายฝรั่งเศสมีมองซิเออร์รูซโซเชเรซัง เป็นหัวหน้าผู้แทนรัฐบาลฝรั่งเศส ได้กระทำพิธีส่งและรับมอบกัน ณ ศาลากลางจังหวัด ในระหว่างสงครามอินโดจีน จังหวัดตราดถูกโจมตีโดยกองเรือรบฝรั่งเศส ราชนาวิกไทยได้เข้าขัดขวางและเกิดยุทธนาวีที่เกาะช้างขึ้น การรบในครั้งนี้

นี้สร้างชื่อเสียงให้แก่กองทัพเรือไทยในความกล้าหาญมาก แม้ว่าฝ่ายไทยจะต้องเสียเรือรบหลวงชลบุรี เรือรบหลวงสงขลา และเรือรบปิ่นธนบุรีไป 3 ลำก็ตาม (จังหวัดตราด, 2550)

การสูญเสียแผ่นดินเกาะกงในสมัยนั้น ประวัติศาสตร์ของชาติไทยมิได้มีบันทึกการเสียดินแดนเกาะกงไว้แต่อย่างใด คงกล่าวโดยรวมในกรณีของดินแดนจังหวัดตราดเท่านั้น หลังจากที่ประเทศไทยเสียจังหวัดเกาะกงได้ไม่นาน ต่อมาประเทศฝรั่งเศสก็ได้ให้เอกราชกับประเทศกัมพูชา ทำให้ประเทศกัมพูชาได้สืบทอดอนุสัญญาระหว่างประเทศสยามและประเทศฝรั่งเศส ทำขึ้นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดในสนธิสัญญา ลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 เกี่ยวกับข้อตกลงในการจัดการดินแดน ลงนาม ณ กรุงปารีส วันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1904 และความตกลงระหว่างประเทศ จากการสืบทอดสนธิสัญญาดังกล่าว ทำให้ส่งผลกระทบต่อสัญชาติของพลเมืองเชื้อชาติไทย สัญชาติฝรั่งเศสที่อยู่ในเกาะกง กล่าวคือ พลเมืองสัญชาติฝรั่งเศสที่อยู่ในเกาะกงต้องเสียสัญชาติฝรั่งเศส และได้สัญชาติกัมพูชาแทนตามหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ในปัจจุบันจังหวัดเกาะกงประเทศกัมพูชา มีพลเมืองเชื้อชาติไทย สัญชาติกัมพูชา (วรรณทิ รุ่งเรืองสภาคูล และภิญโญ วีระสุขสวัสดิ์, 2550)

จะเห็นได้ว่าจังหวัดตราดเป็นหน้าด่านชายแดนที่สำคัญของประเทศและพื้นที่ของจังหวัดส่วนใหญ่ มีอาณาเขตติดพรมแดนประเทศเพื่อนบ้านทั้งตามแนวภูเขาและทะเล ทำให้ประชากรของจังหวัดตราดมาจากกลุ่มชนที่หลากหลายมาตั้งแต่สมัยอดีต เพราะนอกจากจะมีกลุ่มใหญ่ที่เป็นคนไทยมาแต่เดิมแล้ว ยังเป็นถิ่นที่อยู่ของคนหลายเชื้อชาติ เช่น ชาวชอง ซึ่งเป็นชนเผ่าตระกูลมอญ - เขมร ชาวญวน อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานสมัยใดไม่ปรากฏชัดเจน อยู่ที่แถบบ้านท่าเรือจ้าง เป็นญวนที่นับถือศาสนาคริสต์ ชาวจีนเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด มีบทบาทด้านการค้า เริ่มจากการค้าทางเรือสำเภามาตั้งแต่ในอดีต ชาวไทยมุสลิมอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (จังหวัดตราด, 2550) อันสืบเนื่องมาจากปัญหาการยึดครองอินโดจีนของฝรั่งเศส โดยชาวมุสลิมเหล่านี้อาศัยที่บ้านน้ำเขียว อำเภอแหลมงอบ ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ซึ่งในปัจจุบันถือว่าเป็นชุมชนชาวมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดตราด และเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัด

3.1 แผนยุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านของจังหวัด

ตราด

จังหวัดตราดมีแผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินการด้านการดำเนินการที่เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในประเด็นยุทธศาสตร์ ในด้านการท่องเที่ยวและด้านเศรษฐกิจการค้าชายแดน ซึ่งถือว่าเป็นแผนแม่บทหรือแผนหลักในการที่จะให้หน่วยงานทุกภาคส่วน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้บูรณาการในการทำงานร่วมกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายที่จังหวัดได้วางไว้ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (จังหวัดตราด, 2550) ได้แก่ การบริหารจัดการ โครงข่ายด้านการท่องเที่ยวข้ามภูมิภาคและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งกับประเทศเพื่อนบ้าน

จะเห็นได้ว่าในแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดได้เน้นความสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือกับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา) โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยว การค้าชายแดน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาระบบขนส่ง โดยนายแก่นเพชร ช่วงรังษี ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด ได้ให้ความเห็นไว้ว่า จังหวัดตราดมีการสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีกับจังหวัดเกาะกง ในประเทศกัมพูชา มีการประชุมร่วมกันและเดินทางไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งมีการผูกมิตรของทั้งสองเมืองเป็นเมืองคู่แฝด โดยมีการจัดงานประเพณีต่างๆ เช่นการแข่งขันกีฬาเพื่อความสามัคคีระหว่างสองจังหวัด การเดินทางไปทำบุญประเพณีต่างๆ ในฝั่งประเทศกัมพูชา ซึ่งผู้คนทั้งสองประเทศมีความเป็นญาติมิตรกันมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิม ซึ่งพื้นที่จังหวัดตราดมีความเป็นพิเศษมากกว่าพื้นที่อื่นๆ ในแถบจังหวัดชายแดน ทั้งนี้ เพราะส่วนหนึ่งความใกล้ชิดทางด้านชาติพันธุ์ ซึ่งพื้นที่เดิมในบริเวณทั้งสองประเทศดังกล่าว มีกลุ่มชนพื้นเมืองเดิมอาศัยปะปนและทำมาหากินร่วมกันดังกล่าวทั้งชาวไทยดั้งเดิม ชาวเขมร ชาวชอง ชาวลาวและชาวมุสลิม โดยเส้นพรมแดนไม่สามารถที่จะแบ่งแยกความเป็นญาติมิตรของผู้คนทั้งสองฝั่งได้ ดังนั้น กลุ่มคนดังกล่าวในพื้นที่จึงมีความรู้สึกว่า ตนเองไม่ใช่คนแปลกหน้าเมื่อเดินทางไปเยือนพี่น้องยังอีกฝั่งหนึ่ง ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีมาตั้งแต่สมัยโบราณดังกล่าว ทำให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวไม่เคยก่อความขัดแย้งที่รุนแรง กิจกรรมต่างๆ ที่จังหวัดที่ดำเนินการเชื่อมประสานสัมพันธ์กับทางกัมพูชา ดำเนินการมาอย่างราบรื่นด้วยดี ...ทางเรามีความสัมพันธ์ที่ดีกับทางจังหวัดเกาะกง เพราะผู้ว่าราชการจังหวัดเกาะกงคนปัจจุบันคือนายยุทธ ภูทอง ก็สามารถพูดภาษาไทยกันได้เป็นอย่างดี มีการไปมาหาสู่และช่วยเหลือกันอยู่เป็นประจำ เรามีความเป็นเมืองพี่เมืองน้องหรือเป็นเมืองคู่แฝดกัน... (สัมภาษณ์นายแก่นเพชร ช่วงรังษี เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2550)

3.2 กิจกรรมที่ได้ดำเนินการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

จังหวัดตราดได้ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในระดับจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งภาคประชาชน ดังนี้

3.2.1 กิจกรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรม โดยมีการจัดกิจกรรมที่สำคัญ เป็นประจำดังนี้

(1) การจัดประเพณีการแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างจังหวัดตราด ร่วมกับจังหวัดเกาะกงของกัมพูชา เป็นประจำปี โดยทางจังหวัดร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดขึ้น เช่น เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2550 มีการแข่งขันกีฬาฟุตบอล ตราด-เกาะกง ที่สนามกีฬาจังหวัดตราด และวันที่ 7 มกราคม 2551 มีการร่วมแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ ตราด-เกาะกง โดยทางจังหวัดเกาะกง เป็นเจ้าภาพ เป็นต้น ซึ่งในการแข่งขันดังกล่าว มีการเชิญหน่วยงานในระดับท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นเจ้าภาพในการแข่งขัน ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่กระชับความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี และเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของสองจังหวัด ทั้งจังหวัดตราดและจังหวัดเกาะกง กล่าวคือเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดเข้ามาดำรงตำแหน่งใหม่ ถ้ามีอายุน้อยกว่าต้องไปเยี่ยมเยือนผู้ว่าฯ ที่มีอายุมากกว่า

(2) การจัดงานบุญประเพณีต่างๆ ซึ่งจัดโดยภาคประชาชน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ที่อยู่ในพื้นที่ใกล้ชายแดน รวมทั้งเชิญชวนผู้สนใจทั้งในจังหวัดตราดและใกล้เคียงไปร่วมงานดังกล่าว ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี และในการไปทอดผ้ากฐินและผ้าป่า จะมีการประสานขอความร่วมมือกับทางด่านชายแดนของทั้งสองประเทศ ในการอำนวยความสะดวกสำหรับการเดินทางและขบวนพาหนะต่างๆ ที่จะเดินทางเข้าไปในกัมพูชา และเข้ามายังประเทศไทย ซึ่งที่ผ่านมาได้รับการอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี

3.2.2 กิจกรรมการดำเนินการ โครงการจัดตั้งหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในประเทศกัมพูชา

เกิดขึ้นในสมัย นายบุญช่วย เกิดสุคนธ์ อดีต ผวจ.ตราด (พ.ศ. 2549) โดยกรมเอเซียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์, 2551) มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนและจังหวัดตราด จัดตั้งหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บนถนนสาย 48 หรือเกาะกง-สเรอัมเบิล ซึ่งเป็นกิจกรรมต่อยอดภายใต้โครงการเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาชุมชนแก่กัมพูชา โครงการจัดตั้งหมู่บ้านตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ได้เลือกบ้านบางขั๊ก ต.เปียมกระสอบ อ.มณฑลสีมา จ.เกาะกง ดำเนินการ โดยจังหวัดตราดจะเข้าไป

ดำเนินกิจกรรม 15 กิจกรรม โดยใช้งบประมาณ 2 ล้านบาท มีรูปแบบคือการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้นำและสมาชิกภายในชุมชน ให้มีความรู้ความคิดริเริ่ม เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาชุมชน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้บนหลักพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควบคู่ไปกับการส่งเสริมลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และขยายโอกาส ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความยากจน พัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ชาวชุมชนบ้านบางขยัก ก่อนที่จะขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดเกาะกงต่อไป โดยโครงการดังกล่าว นอกจากทางจังหวัดจะมีบทบาทที่สำคัญแล้ว ในส่วนท้องถิ่นเอง ตั้งแต่ระดับผู้นำท้องถิ่นทั้งนายอำเภอ นายกเทศมนตรี และผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมสำคัญเป็นอย่างยิ่งในสนับสนุนและการประสานงานต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการนี้ ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าชายเลน ซึ่งผู้ว่าเกาะกง ประเทศกัมพูชาจะเร่งฟื้นฟูป่าชายเลน 100 ปี หลังถูกทำลาย เนื่องจาก การทำนาเกลือ การตัดเผาถ่าน ซึ่งทางจังหวัดได้สั่งอพยพประชาชน 200 ครอบครัวเตรียมสร้างศูนย์ศึกษาป่าประกาศให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

นอกจากนี้ ตามรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์ เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2550 ยังกล่าวว่าภายหลังจากที่นายยุทธ ภูทอง ผู้ว่าราชการจังหวัดเกาะกงเดินทางรับตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อ 4-5 ปีที่ผ่านมา พบว่าจังหวัดเกาะกงมีทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่ามากมายทั้งป่าไม้ สัตว์ป่าหายาก ป่าชายเลนในลุ่มแม่น้ำ 4 สาย ชายหาด และปลาโลมา รวมทั้งพะยูนในจังหวัดเกาะกง ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ตรงจุดนี้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

โดยเฉพาะป่าไม้และสัตว์ป่าที่หายาก ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ให้ความสนใจและเข้ามาศึกษาและคุ้มครองให้พื้นที่ป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่เทือกเขาพนมกะวาน ที่เป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างจังหวัดเกาะกงกับจังหวัดโพธิ์สัณฑ์ เพื่อประกาศให้เป็นมรดกโลกในอนาคต ส่วนพื้นที่ป่าชายเลนก็มีมากกว่า 100,000 เฮกเตอร์ โดยก่อนหน้านี้ป่าชายเลนของจังหวัดเกาะกง ที่มีอยู่ 4 ลุ่มน้ำ มีพื้นที่หลายแสนเฮกเตอร์ แต่ได้ถูกทำลายไปเป็นจำนวนมากจากการลงทุนทำนาเกลืออย่างผิดวิธีของชาวกัมพูชาและชาวไทย ซึ่งปัจจุบันเหลือทำอยู่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นชาวกัมพูชาเอง “ที่หนักสุดก็คือชาวบ้านเกาะกงได้เข้าไปบุกรุกป่าชายเลน เพื่อตัดมาเผาถ่าน เพื่อขายออกนอกประเทศและใช้ในประเทศ ผมได้ชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบถึงนโยบายที่จะอนุรักษ์ป่าชายเลนไว้ และไม่ให้ประชาชนมาตัดเพื่อนำไปเผาถ่านอีก ผมจึงได้ขอให้ประชาชนได้ออกจากพื้นที่ป่าชายเลนออกไปกว่า 200 ครอบครัวแล้วในขณะนี้ โดยเฉพาะที่ตำบลบางกระสอบ อำเภอบางกระสอบ เพราะเป็นพื้นที่ถูกทำลายมากที่สุด พร้อมเข้าไปฟื้นฟูใหม่ และก่อสร้างทางเดิน เข้าไปเพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดเกาะกงซึ่งพร้อมที่จะเปิดให้เที่ยวชมได้แล้วในขณะนี้”

จากการเข้าไปศึกษาของผู้วิจัยในพื้นที่จังหวัดเกาะกงพบว่า โครงการดังกล่าวอยู่ในระหว่างการดำเนินการปรับสภาพพื้นดิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ และมีป่าโกงกางขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จากการสัมภาษณ์กำนันต๊ิด กำนันตำบลเปียมกระสอบ จังหวัดเกาะกง ได้ให้ความเห็นว่า

โครงการดังกล่าว เป็นโครงการที่ดีมาก ที่ทางฝ่ายไทยได้เข้ามาช่วยเหลือพี่น้องชาวกัมพูชา ให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งตอนนี้กำลังปรับปรุงและแบ่งเขตที่ดินสำหรับการปลูกบ้านพักอาศัย ซึ่งจะจัดสรรที่ดินสำหรับปลูกบ้าน โดยอพยพชาวบ้านเข้ามาอยู่ในพื้นที่.....โดยเดิมพื้นที่แถบนี้เป็นป่าโกงกางที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เต็มไปด้วยสัตว์น้ำ และหอยประเภทต่างๆ เต็มไปหมด และมีป่าโกงกางคันใหญ่ๆ เป็นจำนวนมาก แต่ชาวบ้านตัดเผ่าถ่านขายหมด ป่าโกงกางที่มีอยู่ในปัจจุบันเพิ่งปลูกใหม่ ตอนนี้กำลังจะทำเป็นแหล่งเที่ยว โดยมีจังหวัดตราดและหน่วยงานองค์กรเอกชน (NGO) มาช่วยในเรื่องการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีกำนัน ใจดี (นายประเสริฐ สิริ) เป็นผู้มีความสำคัญในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทั้งไทยและกัมพูชา รวมทั้งในการจัดทำนุญทอดผ้าป่า กฐิน มาทอดที่วัดเป็นประจำ..... อยากให้พี่น้องชาวไทยมาเที่ยวที่นี่เยอะๆ เพราะหมู่บ้านนี้มีคนไทย พูดภาษาไทยเหมือนกัน ไม่มีปัญหาเรื่องภาษาแต่อย่างใด”

(สัมภาษณ์กำนันต๊ิด จังหวัดเกาะกง เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2550)

และจากการที่ได้มีโอกาสเข้าพบนายยุทธ ภูทอง ผู้ว่าราชการจังหวัดเกาะกง ท่านได้ให้ความเห็นว่า

ต้องขอขอบคุณทางรัฐบาลไทยและทางจังหวัดตราด ที่ได้ให้ความช่วยเหลือชาวกัมพูชา ในการจัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งโครงการดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อประชาชนในพื้นที่ เพราะชาวบ้านที่นั่น (บางกระสอบ) มีปัญหาในเรื่องของที่ดินทำกินและมีความยากจน อยากให้ชาวบ้านมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ คนที่นั่นส่วนหนึ่งก็เป็นคนเชื้อสายไทยเหมือนกัน เรามีความเป็นญาติมิตรกัน มีอะไรก็พูดกันรู้เรื่องไม่ต้องไขว่ถามแปล ดังนั้น การพัฒนาหมู่บ้านดังกล่าวจึงทำให้ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

(สัมภาษณ์นายยุทธ ภูทอง ผู้ว่าราชการจังหวัดเกาะกง เมื่อ 14 ธันวาคม 2550)

จะเห็นได้ว่านอกจากหน่วยงานราชการของไทย ได้เข้าไปช่วยเหลือการพัฒนาหมู่บ้านแล้ว ยังมีภาคประชาชนซึ่งถือว่าเป็นการทูตภาคประชาชน ในระดับท้องถิ่น เข้าไปประสานติดต่อในด้านการให้ความช่วยเหลือต่างๆ ไปยังประเทศกัมพูชา โดยเฉพาะการจัดงานประเพณีสำคัญต่างๆ รวมทั้งการติดต่อประสานกับผู้นำทางฝั่งกัมพูชา ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ด้วยความเป็นเครือญาติสัมพันธ์กันมาก่อน ทำให้การสร้างความสัมพันธ์เป็นไปโดยราบรื่น

3.2.3 กิจกรรมด้านการจัดตลาด ค้าขายชายแดน

กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นด้านการจัดตลาดค้าขายชายแดน เช่นด้านตลาดขนาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ ซึ่งเป็นช่องทางผ่านแดนถาวร โดยทางเทศบาลเข้าไปดำเนินการจัดตลาดในช่วงเช้า เพื่อขายสินค้าให้กับชาวกัมพูชา ซึ่งจะมารับซื้อไปขายในจังหวัดเกาะกง อีกต่อหนึ่ง และจุดผ่อนปรนการค้าบ้านหมื่นดำน อำเภอบ่อไร่ โดยการเข้าไปจัดตลาดค้าขายดูแลรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย และร่วมกับเจ้าหน้าที่ศุลกากร ทหารและตำรวจในพื้นที่ ดูแลสอดส่องเกี่ยวกับคนค้ายาเสพติดที่หลบหนีหรือลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

จังหวัดตราดมีจุดที่ทำการค้าผ่านจุดผ่านแดน 2 จุด คือ จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ (มีท่าเทียบเรือเอกชนที่สำคัญ 2 แห่ง) และจุดผ่อนปรนการค้าบ้านหมื่นดำน ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ สินค้าส่งออก เช่น พืชผักผลไม้ต่างๆ น้ำตาลทราย ผงชูรส นม และอาหารเสริม เครื่องดื่มยารักษาโรค สินค้านำเข้า เช่น อุปกรณ์สำหรับติดตั้งเสาเข็ม หวาย เรือประมง โครงเหล็กถึงเหล็กบรรจุแก๊ส อุปกรณ์ก่อสร้าง อนึ่ง การค้าผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด จะมีการขนส่งสินค้าทางน้ำประมาณร้อยละ 80 เมื่อดำเนินการขออนุญาตผ่านด่านศุลกากรคลองใหญ่ก็จะนำสินค้าลงเรือเพื่อขนส่งไปยังกัมพูชาที่เมืองกำปงโสม เมืองกำปอด และเกาะกง และบางส่วนจะขนส่งต่อไปยังประเทศเวียดนาม โดยจะมีท่าเรือเอกชนที่สำคัญ 2 แห่ง คือท่าเทียบเรือกัลปิงหา และท่าเทียบเรือชลาลัย เป็นจุดขนถ่ายสินค้าลงเรือ ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นการนำเข้าและส่งออกทางบกที่จุดผ่านแดนถาวร (สัมภรณ์นายประเสริฐ ศิริ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2550)

3.2.4 กิจกรรมการให้การสนับสนุนทางด้านสาธารณสุข

โดยทางเทศบาลคลองใหญ่ และเทศบาลหาดเล็ก ได้ร่วมกับทางสาธารณสุขจังหวัดตราดและโรงพยาบาลในพื้นที่รับผิดชอบ ดำเนินการรณรงค์ร่วมกันระหว่างท้องถิ่นและสาธารณสุขจังหวัด โดยทางจังหวัดได้ประสานขอความช่วยเหลือมายังหน่วยงานท้องถิ่นในระดับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในการช่วยกันรณรงค์การวางแผนการป้องกันโรคเอดส์ การป้องกันไข้เลือดออก รวมทั้งไข้หวัดนก ซึ่งในปัจจุบันมีชาว

กัมพูชา มาอาศัยอยู่ที่จังหวัดตราดหลายหมื่นคน บางคนมาอยู่รวม 20 ปี บางส่วนเดินทาง
ไปกลับในแต่วัน โดยเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลคลองใหญ่ และเทศบาลตำบลหาดเล็ก และ
มีชาวตราดบางส่วนก็ไปทำมาค้าขายอยู่ที่จังหวัดเกาะกงเช่นกัน ซึ่งทางจังหวัดตราดและเกาะ
กง มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาช้านาน โรคเอดส์นับเป็นปัญหาสังคมหนึ่ง ที่พบในกลุ่ม
ประชากรที่เคลื่อนย้ายของทั้งสองจังหวัด ซึ่งการแก้ไขปัญหาให้สำเร็จได้นั้น จะต้องอาศัย
ความร่วมมือของทั้งสองจังหวัด ทั้งตราดและเกาะกง โดยทางจังหวัดได้มีการจัดประชุมเป็น
ประจำเพื่อหามาตรการป้องกันร่วมกัน โดยในเบื้องต้นทางจังหวัดจะให้ความร่วมมือใน
ข้อมูลข่าวสารการส่งต่อผู้ป่วย ซึ่งทางเกาะกงสามารถที่จะส่งต่อผู้ป่วยเข้ามารับการรักษายัง
จังหวัดตราดได้ในกลุ่มที่มีรายได้ไม่มากนักจะนิยมเข้ามารักษาที่โรงพยาบาลคลองใหญ่เป็น
จำนวนมาก ซึ่งนายกเทศมนตรี ตำบลคลองใหญ่ ได้กล่าวว่า

ในชุมชนคลองใหญ่ มีแรงงานชาวกัมพูชา เข้ามาอาศัยอยู่มาก อาจจะ
มากกว่าประชากรในตัวอำเภอคลองใหญ่ ทั้งนี้ แรงงานเหล่านี้ที่เข้ามา
ส่วนใหญ่จะมารับจ้างเป็นแรงงานในท่าเรือสินค้า มีความเป็นอยู่ที่ไม่ถูก
สุขลักษณะ อยู่กันแบบแออัด ทำให้เกิดโรคภัยต่างๆ ได้ง่าย ทางเทศบาล
ได้ให้เงินสนับสนุนช่วยเหลือไปยังโรงพยาบาลคลองใหญ่ อยู่เป็น
ประจำในการตรวจและป้องกันโรคต่างๆ ทั้งนี้ ถือว่าการเจ็บไข้ได้ป่วย
เป็นเรื่องของมนุษยธรรม ที่ไม่ได้แบ่งว่าคนเขมรหรือคนไทย จำเป็นต้อง
ได้รับการรักษาที่เท่าเทียมกัน แต่ปัญหาที่โรงพยาบาลประสบอยู่คือ
งบประมาณที่ใช้มีไม่เพียงพอ ดังนั้น ทางเทศบาลจึงได้ให้การสนับสนุน
ไป เพราะเทศบาลยังไม่มีงานด้านสาธารณสุขโดยตรง นอกจากนี้ ทาง
เทศบาลยังประสานงานกับทางด้านชายแดนในการอำนวยความสะดวก
ในการเดินทางเข้ามารักษาของผู้ป่วยชาวกัมพูชา ซึ่งในแต่ละวันจะมี
ผู้ป่วยจากกัมพูชา เดินทางมารักษาที่โรงพยาบาลคลองใหญ่เป็นจำนวน
มาก

(สัมภาษณ์นายกเทศมนตรีคลองใหญ่ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2550)

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการในการดำเนินกิจกรรมในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

จากการศึกษาพบว่ามีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมในการสร้าง
ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

4.1 นโยบายของรัฐบาลในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554 ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ มีประเด็นความสัมพันธ์เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนี้

- เสริมสร้างศักยภาพของชน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายในบริเวณชายแดนให้มีความเข้มแข็งมีจิตสำนึกด้านความมั่นคง รวมทั้งสร้างสภาวะแวดล้อมที่สงบสันติ และพัฒนาในชุมชนชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน

- ส่งเสริมให้ประเทศเพื่อนบ้านมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสาธารณสุข การศึกษา และการฝึกอาชีพแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามบริเวณชายแดนทั้ง 2 ฝ่าย รวมทั้งให้องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งการดำเนินการข้างต้นจะช่วยป้องกันการโยกย้ายถิ่นหรือหลบหนีเข้ามายังประเทศไทย รวมทั้งปัญหาข้ามพรมแดนในลักษณะอื่นๆ ทั้งนี้ จะต้องเป็นการดำเนินการภายใต้การยอมรับของประเทศเพื่อนบ้านเป็นสำคัญ

- มุ่งสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความร่วมมือและความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ รวมทั้งขจัดปัญหาข้อขัดแย้งและความหวาดระแวงให้ยุติลงในระดับท้องถิ่น รวมทั้งกำหนดประเด็นความมั่นคงและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาความมั่นคงที่สอดคล้องกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพร่วมกัน ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยการพัฒนากลไกในระดับท้องถิ่นและกลไกระดับชาติให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2550)

4.2 ปัจจัยด้านนโยบายของจังหวัดในภาพรวม

จากการศึกษาพบว่า นโยบายของจังหวัดโดยเฉพาะประเด็นด้านยุทธศาสตร์ มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ เนื่องจากยุทธศาสตร์ของจังหวัด เป็นกรอบที่สำคัญในการนำพาการพัฒนาของจังหวัดไปสู่เป้าหมาย โดยที่ผ่านมารัฐบาลได้เน้นการบริหารระบบราชการภูมิภาคแนวใหม่ ซึ่งจะเป็นระบบบริหารราชการที่สามารถตอบสนองต่อการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ระบบการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีการกำหนดยุทธศาสตร์ตัวชี้วัด และเป้าหมายการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2544 ให้ความเห็นชอบการปรับปรุงการบริหารงานจังหวัด ตามข้อเสนอของนายกรัฐมนตรี โดยปรับให้จังหวัดมีฐานะเหมือนหน่วยธุรกิจเชิงยุทธศาสตร์ ที่สามารถวินิจฉัยข้อมูล ปัญหา อุปสรรค กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา และดำเนินการให้

เป็นไปตามที่ตัดสินใจได้อย่างครบวงจรในจังหวัด ปรับเปลี่ยนบทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นผู้บริหารสูงสุดของจังหวัด สามารถบังคับบัญชาสั่งการหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ภายในจังหวัดให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วตรงตามนโยบายของผู้บริหารสูงสุดและสามารถตอบสนองต่อความต้องการและข้อเท็จจริงของแต่ละจังหวัดได้โดยตรง (จังหวัดตราด, 2550)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการให้บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นผู้บริหารสูงสุดของจังหวัด สามารถบังคับบัญชาสั่งการหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ภายในจังหวัดให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วตรงตามนโยบายของผู้บริหารสูงสุดและสามารถตอบสนองต่อความต้องการและข้อเท็จจริงของแต่ละจังหวัดได้โดยตรง จึงทำให้การดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี จึงสามารถดำเนินการได้โดยจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดจึงจำเป็นต้องรับเอานโยบายการพัฒนาจังหวัดมาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น

ดังนั้น การมีนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการดำเนินนโยบายด้านความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน จึงเป็นมาตรการหนึ่งที่ท้องถิ่นจะต้องให้การสนับสนุน แม้ท้องถิ่นเองจะไม่มีอำนาจและหน้าที่โดยตรงก็ตาม เช่นการดำเนินโครงการจัดตั้งหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ซึ่งทางจังหวัดตราดได้บูรณาการทำงานร่วมมือกันในภาคส่วนต่างๆ ของจังหวัด เช่น หน่วยงานจากกรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ปกครองจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และภาคประชาชน ได้ร่วมมือกันในการเข้าไปพัฒนาในพื้นที่ดังกล่าว และนอกจากนี้ ในกรณีที่เกิดปัญหากระทบกระทั่งกันตามแนวชายแดน เช่น ปัญหาการลักลอบหาปลาล้ำน่านน้ำ บางครั้งเรือประมงถูกจับกุม และได้มาประสานขอความช่วยเหลือมาทางจังหวัด ซึ่งทางผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะผู้นำที่มีอำนาจในการตัดสินใจในระดับสูงสุดของจังหวัด ได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมทั้งแกนนำภาคประชาชนในพื้นที่ ช่วยเหลือในการเจรจาไกล่เกลี่ยให้ปัญหายุติได้ไม่ต้องใช้การเจรจาในระดับประเทศ ซึ่งเป็นการลดภาระของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาระดับพื้นที่ ดังที่นายประเสริฐ สิริ (แกนนำภาคประชาชน) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า

บางครั้งเมื่อมีปัญหากระทบกระทั่งกันหรือความไม่เข้าใจกันของประชาชนในพื้นที่ของทั้งสองประเทศ ผมจะใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อสร้างความเข้าใจกันก่อน ซึ่งส่วนใหญ่ก็ตกลงกันได้ในระดับพื้นที่ ไม่จำเป็นต้องไปถึงระดับจังหวัดหรือประเทศ หลายปัญหาที่เกิดขึ้นประชาชนในพื้นที่สามารถพูดคุยกันได้ ทั้งนี้ เพราะคนทั้งสองฝั่งถือว่ามี

ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันไปมาหาสู่กันบ่อย มีอะไรเราก็คอยช่วยเหลือกัน
ผมไม่อยากให้เกิดการณ์บ้านปลายเป็นเหตุการณ์ระหว่างประเทศหรือ
ระหว่างรัฐบาล อย่างเช่นเมื่อเร็วๆ นี้ เรือประมงไทยถูกจับ ทางตำรวจก็
มาขอความร่วมมือผมไปช่วยเจรจาจนสามารถหาข้อยุติได้โดยทางเขมร
ปล่อยเรือและลูกเรือประมงของเรา
(สัมภาษณ์นายประเสริฐ ศิริ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2550)

4.3 ปัจจัยด้านผู้นำในระดับจังหวัดและท้องถิ่นมีการสร้างความสัมพันธ์อย่าง ต่อเนื่อง

การให้บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นผู้บริหาร
สูงสุดของจังหวัด ที่ผ่านมามีทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถบังคับบัญชาสั่งการหัวหน้าส่วน
ราชการต่างๆ ภายในจังหวัดให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วตรงตามนโยบายของผู้บริหารสูงสุด
และสามารถตอบสนองต่อความต้องการและข้อเท็จจริงของแต่ละจังหวัดได้โดยรวดเร็ว จึง
ทำให้การดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้านดำเนินการได้โดยตรง รวมทั้ง
การแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศ จังหวัดตราดได้ให้
ความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์กับกัมพูชา โดยเฉพาะกับจังหวัดเกาะกง มีการลงนาม
สถาปนาความสัมพันธ์ เป็นเมืองคู่แฝดระหว่างกัน และมีการจัดประชุมและจัดแข่งขันกีฬา
เพื่อสร้างความสามัคคีระหว่างทั้งสองเมืองมาโดยตลอด โดยมีพหุภาคีต่างๆ เข้าร่วม ทั้งภาค
ราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนในการเชื่อมประสานสามัคคีกับ
เพื่อนบ้าน โดยเฉพาะผู้ว่าราชการจังหวัดตราดคนปัจจุบัน (นายแก่นเพชร ช่วงรังษี) ได้
กล่าวถึงความสัมพันธ์ไว้ว่า

ทางเรามีความสัมพันธ์ที่ดีกับทางจังหวัดเกาะกง เพราะผู้ว่าเกาะกง (นาย
ยุทธ ภูทอง) ก็สามารถพูดภาษาไทยกันได้ดีเป็นอย่างดี เรามีการไปมาหาสู่
และประชุมกันอยู่เป็นประจำมีการจัดแข่งกีฬาระหว่างจังหวัดเพื่อเชื่อม
ความสามัคคี เรามีความเป็นเมืองพี่เมืองน้องหรือเป็นเมืองคู่แฝดกัน.
(สัมภาษณ์นายแก่นเพชร ช่วงรังษี เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2551)

นอกจากนี้ ผู้บริหารในระดับท้องถิ่น ทั้งนายกเทศมนตรีและนายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบล ต่างมีบทบาทในการให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่ทาง
จังหวัดดำเนินการจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมการจัดตลาดการค้าชายแดน กิจกรรมด้าน
สาธารณสุข กิจกรรมการด้านวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ อาทิ การจัดให้มีการทำบุญ
ทอดกฐินและผ้าป่าถวายวัดในจังหวัดเกาะกง หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งภาคประชาชนใน
จังหวัดตราดให้การสนับสนุนและกระทำต่อเนื่องกันเป็นประจำมาทุกปี ดังนั้น จึงเห็นว่า

บทบาทและการให้ความสำคัญ รวมทั้งการมีทัศนคติที่ดีของผู้นำ จึงเป็นปัจจัยสำคัญเป็นอย่างมากในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน

4.4 ปัจจัยด้านภาคประชาชนที่มีความเป็นเครือญาติและใกล้ชิดกันมาก่อน

นับได้ว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยที่จังหวัดตราดและจังหวัดเกาะกงของกัมพูชา ในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนทั้งสองจังหวัดส่วนใหญ่มีความเป็นเครือญาติและมีความใกล้ชิดกันมาตั้งแต่เดิมกล่าวคือจังหวัดเกาะกงเคยเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย มีชื่อเรียกว่าจังหวัดประจันตคีรีเขต เป็นเมืองหน้าด่านทางชายฝั่งทะเลตะวันออกเทียบเท่าจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เกาะกง เขตจังหวัดเกาะกงในประเทศกัมพูชาปัจจุบัน ดินแดนจังหวัดนี้ตกเป็นของฝรั่งเศสพร้อมกับหัวเมืองฝั่งขวาแม่น้ำโขง คือ แขวงไซบุรีและแขวงจำปาสัก

จากการลงไปศึกษาข้อมูลในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ 14-15 ธันวาคม 2550 พบว่ายังมีคนไทยอาศัยอยู่ในจังหวัดเกาะกงเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่บ้านบางกระสอบ ซึ่งทางรัฐบาลไทยมีโครงการให้ความช่วยเหลือ โดยจังหวัดตราดเข้าไปช่วยงานด้านงานพัฒนาชุมชนในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบประชาชนจำนวนมากสามารถที่จะพูดคุยกันด้วยภาษาไทยได้ (ถ้าเมืองตราดและจันทบุรี) และบอกว่าตนเองมีเชื้อสายไทย และมีญาติพี่น้องอยู่ทางจังหวัดตราดและจันทบุรี มีการไปมาหาสู่กันเป็นประจำ นอกจากนี้ ผู้ว่าการจังหวัดเกาะกง (นายยุทธ ภูทอง) ก็มีเชื้อสายไทยด้วย ท่านกล่าวว่า

ผู้คนที่นี่เกาะกง มีคนหลายเผ่าพันธุ์เข้ามาอาศัยอยู่ ทั้งเขมร เวียดนาม จีน ลาวและไทย พ่อ แม่ผมคนไทยดั้งเดิมที่นี่ ผมเองเคยเดินทางไปเรียนที่เมืองไทยมาระยะหนึ่ง และปัจจุบันลูกผมก็ส่งไปเรียนปริญญาตรีที่เมืองไทย นำเพื่อนๆ คนไทยกลับมาเที่ยวลูกผมก็มีส่วนช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างไทยกับกัมพูชา ได้อีกทางหนึ่งและปัจจุบันเราไม่ได้พูดถึงอดีตกันแล้ว เราพูดถึงอนาคตข้างหน้าในการสร้างความร่วมมือระหว่างไทย-กัมพูชา เพื่อความสามัคคีและความอยู่ดีกินดีของคนทั้งสองประเทศ (สัมภาษณ์ นายยุทธ ภูทอง ผู้ว่าราชการจังหวัดเกาะกง เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2550)

จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าประชาชนทั้งสองจังหวัด มีความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติและความเป็นเครือญาติกันอย่างเหนียวแน่น ผู้นำในระดับท้องถิ่นสามารถที่จะสื่อสารกันด้วยภาษา (ไทย) เดียวกัน ซึ่งในการนี้ นายประเสริฐ ศิริ ซึ่งถือว่าเป็น

บุคคลสำคัญคนหนึ่งในส่วนของภาคประชาชนของจังหวัดตราด ที่มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจที่ดีต่อเพื่อนบ้าน ท่านเล่าว่า

เมืองตราดกับเมืองเกาะกง ผู้คนเป็นพี่เป็นน้องกัน ผมยังมีญาติพี่น้องอยู่ทางโน้นกันหลายคนมีการไปมาหาสู่กันเป็นประจำ ในฤดูผ้าป่าและกฐิน ผมจะนำคณะทั้งจากภาคราชการและภาคประชาชน ไปทำบุญที่นั่น ผมคิดว่าการติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน อาศัยความเป็นญาติมิตร ความคุ้นเคยกัน จะพูดคุยกันรู้เรื่องมากกว่าไม่ต้องมีพิธีรีตองมาก ผมเคยช่วยเหลือเจรจาเรื่องข้อขัดแย้งทางด้านการประมงกับเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายไทยและกัมพูชาหลายครั้ง และเจรจาเป็นผลสำเร็จทั้งนี้โดย อาศัยความไว้วางใจกันและความสนิทสนมกันเป็นหลัก
(สัมภาษณ์นายประเสริฐ ศิริ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549)

ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์โดยภาคประชาชน ที่อาศัยความสนิทสนมหรือความเป็นเครือญาติ จึงเป็นปัจจัยสำคัญหลักประการหนึ่ง ในการที่จะช่วยส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยควบคู่กันไปกับภาคราชการและนโยบายของรัฐ

4.5 ปัจจัยด้านการสนับสนุนและช่วยเหลือจากภาคส่วนต่างๆ

การดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับท้องถิ่นหรือจังหวัด โดยลำพังไม่สามารถจะดำเนินการเองได้ประสบความสำเร็จ จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ ที่ผ่านมาหน่วยงานท้องถิ่นได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนกับทางจังหวัด อำเภอและหน่วยงานต่างๆ ดังนี้ คือ การจัดการแข่งขันกีฬาเชื่อมความสามัคคีระหว่างเมืองคู่มือตราด-เกาะกง การร่วมมือกับหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขในการให้คำแนะนำและการป้องกันรักษาโรคต่างๆ การประชุมชายแดนร่วมระหว่างจังหวัดตราด-เกาะกง เป็นต้น

นอกจากนี้ ทางด้านหน่วยงานท้องถิ่นได้ร่วมให้ความร่วมมือกับทางหน่วยงานความมั่นคงในระดับพื้นที่ ทั้งปกครอง ทหารและตำรวจ ในการให้การช่วยเหลือและดูแลชาวกัมพูชาที่เข้ามาทำงานรับจ้างในเขตจังหวัดตราดเช่นที่อำเภอคลองใหญ่ ซึ่งมีชาวกัมพูชาเข้ามาทำงานในเขตพื้นที่เป็นจำนวนมาก มีส่วนหนึ่งที่เดินทางไป - กลับ และอีกส่วนหนึ่งเข้ามาอาศัยชั่วคราวในเขตเทศบาล ซึ่งทางเทศบาลได้ดูแลช่วยเหลือด้านสาธารณสุข การ

ป้องกันรักษาโรค ความสะอาดในพื้นที่รวมการป้องกันไม่ให้ก่อปัญหาอาชญากรรมหรือการลักลอบขนของเถื่อนหรือการขโมยเกิดขึ้น ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ทำให้ชายแดนด้านจังหวัดตราด ไม่มีปัญหากระทบกระทั่งกันรุนแรงของประชาชนทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ เกิดจากการที่ทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐบาลและจังหวัด ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งมีกิจกรรมและโครงการต่างๆ ดำเนินการต่อเนื่องกันมาเป็นประจำ

4.6 ปัจจัยด้านการคมนาคมที่สะดวก

เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การสร้างความสัมพันธ์ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยทางฝ่ายไทยมีถนนที่มีมาตรฐานเดินทางสะดวกถึงด่านชายแดน และในปัจจุบันกำลังขยายขนาดถนนเป็น 4 ช่องทางจราจร เป็นการเพิ่มความสะดวกในการติดต่อและการขนส่งสินค้าและการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่วนถนนเชื่อมต่อเข้าไปในจังหวัดเกาะกง ของกัมพูชา ในปัจจุบันไม่ต้องนั่งเรือข้ามไปจังหวัดเกาะกง ดังเช่นในอดีต เพราะรัฐบาลไทยได้ให้ความช่วยเหลือในการสร้างสะพานและทางหมายเลข 48 ในกัมพูชา สามารถเดินทางเข้าถึงกรุงพนมเปญได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ทำให้การติดต่อพบปะกันของผู้ในระดับต่างๆ และประชาชนของทั้งสองฝ่ายไปมาหาสู่กันได้ง่ายขึ้น โดยชาวกัมพูชาสามารถที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดตราดและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ของไทย ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและนำรายได้เข้าสู่จังหวัดด้วย และนอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมการค้าชายแดนที่สำคัญด้วย เพราะจังหวัดตราดมีด่านถาวรที่บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ซึ่งตรงกับบ้านจามเยียม อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา

5. ปัญหาและ อุปสรรค ในการสร้างความสัมพันธ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา

จากการดำเนินงานของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาคประชาชนของจังหวัดตราด ในการสร้างความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเกาะกงของประเทศกัมพูชา ที่ผ่านนับว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนบทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นผู้บริหารสูงสุดของจังหวัด ให้สามารถมีอำนาจในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดน รวมทั้งการนำเอาปัญหาต่างๆ และความต้องการของประชาชน มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการทำงานของจังหวัด นอกจากนี้ หน่วยงานภาคส่วนต่างๆ และภาคประชาชนเอง ยังเป็นผู้สนับสนุนที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระดับพื้นที่ของทั้งสองฝ่าย แต่ก็ยังพบว่ามีปัญหาสำคัญในด้านการสร้างความสัมพันธ์ ดังนี้

- ความไม่เข้าใจทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่บางส่วนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เจ้าหน้าที่ในส่วนงานระดับจังหวัดและอำเภอ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น ทหาร ตำรวจ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยเฉพาะในด้านภาษา ซึ่งถ้าไม่สามารถสื่อสารกันเข้าใจในระดับปฏิบัติ ก็อาจจะก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันหรือเกิดความระแวงใจกันได้ เพราะปัญหาในระดับพื้นที่บางครั้งเจ้าหน้าที่สามารถที่จะเจรจาไกล่เกลี่ยหรือยอมความกันได้

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนยังไม่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่โดยตรงในการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นเพียงผู้ร่วมงานหรือผู้สนับสนุนช่วยเหลือเท่านั้น ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติงานในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชน ส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยในพื้นที่ รวมทั้งมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้นำและประชาชนในฝั่งประเทศกัมพูชาเป็นอย่างดี

- ปัญหาแรงงานต่างด้าว เนื่องจากมีแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาทำงานอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย การที่ชาวกัมพูชาเข้ามาทำงานในไทย เนื่องจากปัญหาความยากจนและบางคนนำมาทั้งครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่อง เด็กที่ติดตามพ่อแม่มาไม่ได้รับการดูแล ไม่ได้เรียนหนังสือ ซึ่งคนเหล่านี้เมื่อโตขึ้นก็อาจเป็นภาระต่อสังคมได้ อีกทั้งแรงงานที่เข้ามาส่วนหนึ่งไม่ยอมกลับออกไป มีการแฝงตัวอาศัยอยู่ในชุมชน การส่งตัวกลับและการติดต่อประสานงานระหว่างภาครัฐเองต้องใช้เวลาาน บางครั้งก็อาศัยการเจรจาของแกนนำภาคประชาชนกับแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ในการแก้ไขปัญหาระดับพื้นที่

- ปัญหาเรื่องยาเสพติด จากการสอบถามข้อมูลในพื้นที่พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นพวกกัญชา ส่วนยาบ้าจับได้เป็นรายย่อยๆ พบข้อมูลว่า นายทุนในการผลิตยาบ้าส่วนใหญ่จะเป็นคนไทย และจ้างชาวกัมพูชาเป็นผู้ผลิต ซึ่งการเดินทางสามารถทำได้ทั้งทางบกและทางทะเล โดยอาจแฝงตัวมากับนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเล่นการพนันทางด่านบ้านหาดเล็ก และเดินทางเข้ามาทางเรือ ซึ่งจังหวัดตราดมีพื้นที่ทางทะเลและมีเกาะแก่งต่างๆ ตามท้องทะเลเป็นจำนวนมาก ประกอบมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวจังหวัดตราดเป็นจำนวนมาก

- ปัญหาการโจรกรรมรถจักรยานยนต์ โดยเฉพาะทางด้านอำเภอคลองใหญ่ ซึ่งสามารถนำรถจักรยานยนต์ ผ่านบริเวณที่เป็นป่าเขา ซึ่งยากต่อการดูแล เพราะบางแห่งมีพรมแดนห่างกันเพียง 500 เมตรเท่านั้น ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลได้ร่วมกับตำรวจและทหารในพื้นที่ในการช่วยกันดูแลและตรวจรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่

6. ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบบริหารราชการชายแดน

เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของทั้งสองประเทศ จึงมีข้อเสนอแนะทั้งระดับนโยบายและในระดับท้องถิ่น เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ทำให้จังหวัดและท้องถิ่น มีศักยภาพในการเสริมสร้างความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

- การคัดเลือกข้าราชการจากส่วนกลาง ที่ลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดน ควรเป็นคนท้องถิ่นนั้น หรือผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ รวมทั้งภาษาประเทศเพื่อนบ้านด้วย เพราะปัญหาด้านภาษาและวัฒนธรรม นับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งในการทำความเข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งต้องเป็นผู้ที่มีมุมมองที่กว้างไกล เป็นนักประชาสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์ ประสานงานได้ดีกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนในพื้นที่ จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านได้

- การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีศุลกากรด่านชายแดน โดยหลักการที่ถูกต้องของกระบวนการประชาธิปไตยของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนแล้ว จะต้องยกความสำคัญของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมาเสมอหรือเท่ากับการบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ก็จะทำให้โครงสร้างการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นได้รับการปฏิรูปปรับปรุงให้สอดคล้องกัน โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550) ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น โดยได้กำหนดไว้ใน หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้บัญญัติไว้ว่า.. เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและมีอิสระ รัฐต้องส่งเสริมและช่วยเหลือให้สามารถพัฒนาระบบการคลังท้องถิ่น หรือจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยรายได้ท้องถิ่นให้อำนาจท้องถิ่นจัดเก็บภาษีหรือรายได้อื่นตามความเหมาะสม หรือการแบ่งสรรทรัพยากรจากภาครัฐ หรือให้อำนาจจัดตั้งหรือร่วมกันจัดตั้งองค์กรเพื่อจัดทำบริการสาธารณะภายในกรอบอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ...ดังนั้น ควรให้ท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการด้านชายแดน เช่น การเก็บภาษีศุลกากร ซึ่งท้องถิ่นเองควรได้รับการแบ่งปันด้านภาษี เพื่อนำมาบริหารงานของท้องถิ่น นำไปพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งในบางพื้นที่ชายแดนเช่นอำเภอคลองใหญ่ ที่มีแรงงานอพยพจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีภาระต้องดูแลแรงงานจากเพื่อนบ้านเหล่านี้ในด้านสาธารณสุข โภค

สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อมเป็นต้น ซึ่งถ้าแรงงานเหล่านั้นได้รับการดูแลจากท้องถิ่น ก็จะส่งผลต่อการสร้างทัศนคติที่ดีของแรงงานเหล่านั้นต่อประเทศไทยในภาพรวม

● ควรมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการชายแดนภาคประชาชน” เข้ามามีบทบาทร่วมกับภาครัฐ จากผลการศึกษาพบว่าภาคประชาชนและแกนนำสำคัญในท้องถิ่น เป็นผู้มีความสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดตราดและจังหวัดเกาะกง ส่วนใหญ่มีความเป็นเครือญาติและมีความใกล้ชิดกันมาดั้งเดิม ทำให้สายใยของความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด รวมทั้งมีความสนิทสนมคุ้นเคยและมีการไปมาหาสู่กันอยู่เป็นประจำ อีกทั้งด้านจังหวัดเกาะกงก็มีผู้นำ (ผู้ว่าราชการจังหวัด) ที่เป็นคนเชื้อสายไทย ทำให้มีความรู้สึกใกล้ชิดและอบอุ่นใจมากยิ่งขึ้น เมื่อได้พูดคุยสื่อสารกัน ดังนั้น ในการสร้างความสัมพันธ์ชายแดน ควรให้บทบาทแก่ภาคประชาชนในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น แทนที่จะดำเนินการจากภาครัฐแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ เพราะปัญหาความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เคยเกิดขึ้นมาในอดีต ได้อาศัยผู้นำภาคประชาชนเหล่านี้ ในการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกลไกในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับภาครัฐ ซึ่งควรจะมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการชายแดนภาคประชาชน” ขึ้นในส่วนของประชาชน หรือจัดตั้งกลไกในรูปแบบของสมาคมภายใต้ชื่อว่า “สมาคมส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมตราด-เกาะกง” ซึ่งภาคประชาชนเหล่านี้ ต่างก็มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี “การรู้เขา รู้เรา” ของภาคประชาชนจะเป็นข้อมูลที่รัฐจะได้นำไปกำหนดเกี่ยวกับนโยบายการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ได้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2551). ภาพรวมความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2551, จาก: <http://www.mfa.go.th/web/479.php?id=51>
- จังหวัดตราด. (2550). ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2550, จาก: <http://www.trat.go.th/modules.php>
- วรรณทิ รุ่งเรืองสภาคูลและภิญโญ วีระสุขสวัสดิ์. (2550). การเสียดินแดนจังหวัดเกาะกง. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2550, จาก: <http://www.angelfire.com/pokemon2/>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2550). การดำเนินการโครงการจัดตั้งหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศ กัมพูชา. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2550, จาก: <http://www.goosiam.com/news/news1/html/0011873.html>
- ชวงส์ ฉายะบุตร. (2549). แนวคิดการปกครองท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2549 จาก: <http://www.onec.go.th/publication;>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2550, จาก: <http://www.parliament.go.th/parcy>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. (2550). นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 255, จาก: <http://www.do.rtaf.mi.th/Files/>
- องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ. (2549). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2549, จาก: http://www.dsdw.go.th/statistic/pdf/article_4.pdf;